

sedanji Gorenjec je pri vsi svoji pobožnosti za to popolnoma nesposoben.

Politični pregled.

Državni zbor. — Tekoče zasedanje državnega zbora se bliža koncu. V torek pojde zbornica na počitnice. Minoli petek je bil najznamenitejši dan v tem zasedanju. Ta dan je zbornica odobrila v tretjem branju zakon o gradnji druge železnice v Trst in zakon o gradnji kanalov na Češkem. Cela milijarna je bila v ta namen dovoljena. Koj na to se je začela razprava o proračunskem provizoriju. V debato je izmed jugoslovanskih poslancev posegel samo dr. Tavčar. Ostala dva jugoslovanska kluba sta vladi brezpogojno izrekla zapupnico. Provizorij je bil po daljši a ne preveč zanimivi debati odobren. Nadalje je zbornica odobrila zakon o davku na žganje, kakor ga je potrdila gospodska zbornica in obrtno novelo. Do torka odobri še nekaj manjših predlog in izvrši prvo branje kvotne predloge.

Delegaciji. — Že dolgo ni bilo tako mirnega zasedanja delegacij in tako diskretnih obravnav kakor letos. Sicer se je čulo več pritožb, a vse so bile izrečene v mili obliki. Grof Goluchowski je lahko zadovoljen.

Železniški odsek se je minoli teden bavil z zakonom o zgradbi lokalnih železnic. V tem zakonu je kranjska popolnoma prezrta. Dr. Tavčar se je pri razpravi odločno zavzel za zgradbo železnic Tržič-Kranj, potem Kamnik-Polzela in za podaljšanje dolenskih železnic. Podpiral ga je dr. Šusteršič, ki je zahteval tudi zgradbo železnice v Št. Janž. Odsek je dr. Šusteršičeve predloge odklonil.

Avstrija in Italija. — Mej Avstrijo in Italijo se je vnelo vroče tekmovanje, kdo da pripravi teren v Albaniji bolje za okupacijo. Obe reflektirata na to deželo. Avstrija pravi, da je Italija ne sme dobiti, Italija pravi, da je ne sme Avstrija dobiti. Rusi zastopajo mnenje, da ima Italija naravno pravico do Albanije. Ruska diplomacija je prepričana, da pride radi Albanije mej Avstrijo in Italijo prej ali slej do resnega razpora. Rusija misli, da pridobi Italijo za rusko-francosko zvezo, ako jo podpira v Albaniji. Tudi Francija je pripravljena podpirati Italijo, ker dobi za to odškodnino v Severni Afriki. Umeje se ob sebi, da igra pri tem črnogorski knez Nikola veliko vlogo. Albansko vprašanje zadobiva jako važen mednarodni značaj in morda bo Albanija povod, da se razbije dosedanja trozveza in se osnuje rusko-francosko-italijanska, kar do cela premeni razmere na Balkanu.

Francija. — V francoskem senatu se je začela razprava o kongregacijskem zakonu. Ta zadobi sredi meseca julija veljavo in se bo, ker določa rok treh mesecev za avtoriziranje redov, začel izvrševati sredi meseca oktobra. Sodi se, da bo država konfiscirala kacic 120 milijonov duhovniškega premoženja.

Vojna v južni Afriki. — Šele zadnji čas se je dogvalo, da so bili Angleži pred kratkim v bitki pri Vlakhfonteinu popolnoma poraženi in so veliko moštva izgubili. Angležem se godi tako slabo, da je lord Kitchener že Burom ponudil premirje.

Vojna na Kitajskem bo kmalu pozabljena. Te dni je odpotoval feldmaršal Walderssee in za njim pojde ogromna večina inozemskega vojaštva. Uspeh vse mejnarodne ekspedicije je — popolna blamaža, zlasti za Nemce. Doseglo se ni prav nič. Jedino Rusi so kaj pridobili: Mandžurijo.

Obrtnija.

Produkcija premoga leta 1899—1900 na celem svetu.

Ali baš vsled vojne v južni Afriki so vsi premogokopi, ki se nahajajo ondi ob rekah Hai in Umsimku, in ki so ustanovljeni na bogatih premogovih zakladih, zopet prenehali, ker so popolnoma razdrti in porušeni, da bodo minula leta, predno začno zopet proizvajati.

V Indiji je razmerno veliko premoga. Leta 1899. je znašala tamošnja produkcija 4,937.160 ton, večji del pa prihaja iz Bengalskega, ostalo pa iz severovzhodnih pokrajin: Oudh, Punjab, iz osrednjih: Assam, Burma, Nizam in Baludžistan. Neizračunjene množine premoga pa še leže v zemlji. Indija se glede premogokovnikov dele v tri dele: vzhodni, osrednji in južni del Indije. Na vzhodu so ogromni zakladi v Karharbari (Giridij), Raniganj, Barakar in Jerija. V osrednjem delu so severni in južni Karanpura, Daltonganj, Hutar, Aurunga, Singovli, Sahagpur, Umarija, Mophani in Worora. Najvažnejša pa je južna skupina, v kateri je razsežni premogovnik v Singareni.

V Neusüdwalesu so premog kopali že pred sto leti; v tem času se ga je tu proizvedlo 76 milijonov ton, samo leta 1898. se ga je od tu izvozilo $4\frac{2}{3}$ milijonov ton, t. j. največja množina vseh premogovnikov. Na splošno se je produkcija premoga v avstralskih kolonijah dokaj povzdignila.

Produkcija v drugih deželah.

V Abesiniji kopljejo premog v Debri, Libanosu in Avkoberju.

V Avstro-Ogerski se koplje ogromne množine rujava premoga. V Šleziji se največ izkoplje premoga, za tem pride Češko, Moravsko in nadalje še le Ogersko, Štajersko in Kranjsko. V Primorju ne poznamo premogovnikov, razun v Karpanu, v Istri in v Dalmaciji v Siveriču.

V Bosni in v Hercegovini so glavni premogovniki v Zenici in Kreki, ki so v posesti in upravi avstrijske vlade. Najmočnejše žile so debele po 10 in 16 metrov. Premogova industrija je v Bosni in Hercegovini še jako mlada, ker datira še le od l. 1880. po okupaciji. Prvo leto se ga je proizvedlo le 500 ton, a leta 1899. je produkcija narastla že na 303.425 ton in sicer v Zenici 125.400 ton in v Kreki 171.550 ton.

V Chile so velikanski premogovi zakladi; tu si izkopava na jugu pokrajine Concepcion, pa tudi v Cororelu in v Loti so premogovniki.

V Franciji prevladuje premogokopstvo vse druge mineralske industrije. Največji premogovniki so v Pas de Calais, kjer so proizvodbe 62 % vse premogove produkcije v Franciji.

Na Filipinah se nahaja premog na raznih otokih, tako na pr. na otokih Negros, Cebu in Bataan, kjer so že ustanovljeni premokopi.

Na Japonskem se premogova produkcija jako množi, in vsako leto se izvozi premoga iz Japonske 2 $\frac{1}{2}$ milijona ton, največ ga je na otoku Kiusiju.

V Indiji (Nizozemski) so veliki zakladi v Mahakamu in Kutaju ter v južnem Borneo, jednako tudi v Salimbavu na otoku Java.

V Indo-Kitajski je ogromno premoga v pokrajinah Annam, Tokiu. Nadalje so premogovniki francozkih družb v Nongsonu, Hatonu in Nagotmi, ki izvozijo na leto do 15.000 ton premoga.

V Italiji ni nobenega premoga.

Na Kitajskem so ogromni zakladi premoga, po vsem cesarstvu dasi še po večini nedotaknjeni. Poglavitni ustanovljeni premogovniki so v pokrajinah Pečili, Šansi Šantung, Honan in Human. Najznamenitejša v tem pogledu je pokrajina Šansi, ki daje, dasi ob jako primitivnem izkoriščanju zakladov na leto 50.000 ton premoga. Tudi v pokrajini Šantung se koplje premog, vendar ne gredo globlje nego k večjem do 25 m, ker si Kitajci dalje ne upajo.

V Kolumbiji je malo premoga, ki bi se dal izrabiti, dasi so razsežni zakladi lesenega, še ne okamenelega premoga.

Na Peruvanskem so ogromni zakladi premoga; najmočnejši so v Cerro de Pasco, nadalje v Aucabu in v Hualgayoc.

Na Portugalskem so premogokopi v Pombi in na obeh bregovih reke Lugenda.

V Rumuniji je veliko premoga, žile so po mnogih krajih nad 20 čevljev debele, vendar se ne izkopava še v zadostni meri. Največje jame so v Margineanca, katere so last države.

V Rusiji se v zadnjih letih premogovstvo jako povzdignilo. Dočim je znašala produkcija leta 1882 le $\frac{3}{4}$ milj. ton, znašala je koncem 1898 12 $\frac{1}{2}$ milj. Najbogatejši je na premogu Donecki distrikt v pokrajini Jekatarinoslav. Leta 1898 je delalo na 135 premogokopih tega distrikta 40 000 delavcev pod zemljo in 10.000 na površju. Produkcija je znašala že leta 1898 veliko svoto 7,458.000 ton.

V drugi vrsti je Dombrovska dolina, ki je izvozila leta 1898 — 3,827.000 ton premoga. Drugi že odprti ruski premogovniki so v Uralu, v Eskibastu pri Tusku in v Okvibulski v Kavkazu.

V Španiji se koplje premog v devetih pokrajinah s produkcijo 2 $\frac{1}{2}$ milj. ton na leto.

V Srbiji je najpoglavitnejša premogova zakladnica v deželah ob Donavi, po kateri se po ceni prevaža proti črnemu morju. Najbogatejši zakladi so pri Požarevcu, potem da tudi v Timoku pri Čuki.

Na Švedskem se izkopava najlepší premog na svetu in imajo tamošnji zakladi še to prednost, da so združeni

z velikimi zakladi neizgorljive gline, kar daje še posebno velikih dohodkov.

V Švici je jako malo premoga in se ga izkoplje k večjemu 1500—2000 ton na leto.

V Turčiji je mnogo premoga, a je še neodkrit. Poglavitni že odkriti zakladi so v Eregli, vendar se ga — že tu izkoplje do 176.000 ton na leto.

V Zjedinjenih državah Severne Amerike pa se izkoplje največ premoga na celem svetu.

Cela produkcija znaša 230,245.076 ton na leto. Več ko polovico te množine daje bogata Pensilvanija.

Iz teh podatkov je razvidno, koliko premoga se izkoplje na svetu, in kako je razvito premogovstvo v posameznih deželah, in koliko se nahaja tega kuriva v skorji naše zemlje. Vendar so tu omenjene le poglavitne države; mnogo je pa še krajev, kjer se nahaja veliko premoga, a se še ne izkopava v večji meri.

Če ravno pa se nahaja v zemlji še silnih zakladov premoga — veščaki so nekako izračunali, da je znanih zakladov premoga še kakih 700 milijard ton 700 tisoč milijonov — vendar je treba pomisliti, da ob toliki množini kuriva, kolikor se ga izkoplje vsako leto, mora istega polagoma vendar-le izmanjkati. In premog je vendar še poglavitno kurivo in gonilno sredstvo na vseh panogah industrijskega in socialnega življenja.

Kadar pa ga izmanjka, kaj — potem?

O vzreji telet.

Kadar bode pameten kmet hotel vzrejati tele, pomislil bode najprej, od kakšnega pokolenja izhaja ono. Ne velja — zlasti pri junicah — le lepo močno telo brez kakšne napake, temveč treba, da izvira ono iz vrste dobrih mlekaric. To lastnost pa tele dobiva navadno od očeta — bolj po redko od matere. Razume se torej, da je važna reč, kadar krave plemenimo, da jih ženemo k biku, ki je od pasme vrlih mlekaric. Še bolj splošno dobro je, da skrbimo za take plemenjake iste lastnosti. Na to pa se žal, pri nas pogosto rado pozablja.

Tudi se v govedoreji greši pogosto, ker se krave gonijo k mladim juncem, ki še nišo za pleme. In še te le prepogosto, ker med drugimi napakami v živinoreji ni mala ta, da nimamo dosti in sposobnih bikov! Krivda temu je na vseh straneh, kakor pri kmetih, tako tudi pri onih, katerim skrb bi morala biti pospeševanja živinoreje. Tako je žal pri nas več občin, ki ne dobivajo bika plemenjaka v zakup, tudi domače pri licenciranju radi prezirajo. Tako se baje zahteva za ta ali oni okraj določena barva bika, ki mora biti do pike dovršena! Bodi si truplo potem kakeršnokoli, prav radi barve je bil kmalu izvržen. Razume se, da je potem večina — če ne vsi — bikov izvržena, na kar je licenciranje svoje delo dovršilo! — Nasledek sledi kmalu.